

**СТВОРЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ
АДМІНІСТРАТИВНИХ ТА ОСВІТНІХ ПОСЛУГ:
ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА**

**Матеріали науково-практичної конференції
19 квітня 2012 р., м. Луганськ**

on the matter of the efficiency enhancement in foreign economic activity in the region.

Key words: foreign economic activity, industrial potential, state administration, legislative regulation.

УДК [(351.84:331.5.021):328.161.2](477)

О. П. Перетяка, Д. О. Петрик

КРИЗА ДЕРЖАВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ЗАЙНЯТОСТІ НАСЕЛЕННЯ

Проблема реалізації державної соціальної політики у сфері зайнятості є однією з найбільш актуальних та пріоритетних сьогодні питань розвитку суспільства та країни [1]. Дослідженням питань теорії та практики державної соціальної політики щодо формування і функціонування ринку праці, розвитку та використання трудового потенціалу, пошуку шляхів зростання рівня зайнятості в сучасних умовах глобалізації та кризової і посткризової ситуації займалися вітчизняні вчені, зокрема В. Близнюк, Н. Гаркавенко, О. Грішнова, Л. Смеляненко, Е. Лібанова, П. Мазурок, М. Махсма, В. Міненко, В. Онікієнко, І. Петрова, В. Покришук, Т. Рябоволик, В. Федоренко, А. Шахно та ін.

Мета статті – теоретично обґрунтувати сутність кризи державної соціальної політики у сфері зайнятості населення.

Зміни в суспільному устрої України у зв'язку з розпадом СРСР та заснуванням України як незалежної держави з розбудовою економічної моделі ринкового спрямування, а також зміни у відносинах власності та працевикористання змінили концептуальні основи зайнятості. Зайнятість перейшла в реальну систему категорій ринку та державного управління. Якщо початок ринкових перетворень збігся з кризовими економічними явищами, то зайнятість віддзеркалила саме цей кризовий стан [2].

Соціальна політика спрямована на створення та регулювання соціально-економічних умов життя суспільства з метою підвищення добробуту членів суспільства, усунення негативних наслідків

функціонування ринкових процесів, забезпечення соціальної справедливості та соціально-політичної стабільності в країні. Вона об'єднує правові, організаційні, регулятивно-контрольні заходи держави з метою узгодження цілей соціального характеру з цілями економічного зростання [3].

Одним з об'єктів соціальної політики є ринок праці та зайнятість населення. Держава має через механізми соціальної політики регулювати соціальні відносини в суспільстві, регламентувати умови взаємодії суб'єктів економіки в соціальній сфері (зокрема й між роботодавцями й найманою робочою силою), вирішувати проблеми безробіття та забезпечення ефективної зайнятості. Раціональна організація реалізації політики зайнятості, правильна постановка її завдань, розробка нових методів регулювання ринку праці надасть можливість ефективніше регулювати зайнятість населення, знаходити шляхи подолання безробіття та згладження його наслідків [4].

Державне регулювання ринку праці базується на системі правових та організаційно-економічних заходів держави щодо забезпечення ефективної зайнятості, нормальних умов праці та раціонального використання робочої сили. Суб'єктами державного регулювання ринку праці в Україні постають: Міністерство праці та соціальної політики; служби зайнятості (обласні, міські, районні); відділи та управління з праці та соціальних питань при державних адміністраціях. Саме через них держава впливає на об'єкти державного регулювання ринку праці, а саме: на зайнятість (регулювання пропозиції робочої сили та робочих місць); на соціальні відносини між роботодавцями та найманими працівниками; на трудові відносини (оплата праці, охорона праці, умови найму, звільнення); на підготовку, перепідготовку, підвищення кваліфікації працівників; на розподіл та перерозподіл робочої сили.

Дії держави мають бути спрямовані на забезпечення збалансованості на ринку праці робочих місць та робочої сили, на стимулювання розвитку малого підприємництва, на заохочення підприємницької діяльності та самозайнятості населення тощо. Ефективність державної соціальної політики у сфері зайнятості можна оцінювати за динамікою показників національного ринку праці.

Результати аналізу стану ринку праці в Україні за період 2005–2010 рр. за даними Державного комітету статистики України свідчать про наявність таких тенденцій у сфері зайнятості населення (табл. 1). У цілому спостерігалися позитивні тенденції щодо економічної активності,

зайнятості й безробіття населення в цілому й за окремими віковими групами.

Звертає на себе увагу той факт, що при позитивній динаміці рівня економічної активності населення за п'ять років на +1,5 %, цей показник молоді (25–29 років) знизився на -1,5 %. Аналогічна тенденція спостерігається в динаміці рівня зайнятості населення (+0,8 % проти -3,2% у порівняльних групах). Особливо небезпечна тенденція зберігається в динаміці рівня безробіття в країні. Якщо за 2005–2010 рр. рівень безробіття для всього населення зріс на 0,9 % до кількості економічно активного населення, то цей показник у молоді віком 15–24 років та 25–29 років відповідно виріс відповідно на 2,5 % і 2,3 %. Ці тенденції на національному ринку праці свідчать про те, що сучасна державна соціальна політика у сфері зайнятості має серйозні недоліки, що негативно відбивається на об'єктах державного регулювання ринку праці.

Таблиця 1

Характеристика національного ринку праці в 2005–2010 рр.

Групи населення	Роки						Відхилення 2010 р. до 2005 р. +/-
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	
1	2	3	4	5	6	7	8
Рівень економічної активності населення, у % до загальної кількості населення							
Всє населення	62,2	62,2	62,6	63,3	63,3	63,7	1,5
в т.ч. за віковими групами, років:							
- 15-24	40,2	40,8	41,8	43,0	41,9	40,5	0,3
- 25-29	81,4	81,4	82,2	82,2	80,6	79,9	-1,5
- 30-39	84,2	85,1	85,8	86,1	84,8	84,7	0,5
- 40-49	84,3	84,7	84,5	85,0	83,7	84,6	0,3
- 50-59	64,8	63,4	63,3	63,5	63,2	64,7	-0,1
- 60-70	22,9	21,4	21,8	21,8	23,8	24,1	1,2
Рівень зайнятості населення, у % до загальної кількості населення							
Всє населення	57,7	57,9	58,7	59,3	57,7	58,5	0,8
в т.ч. за віковими групами, років:							
- 15-24	34,2	35,1	36,6	37,3	34,5	33,5	-0,7
- 25-29	75,2	75,4	76,5	76,4	72,2	72,0	-3,2
- 30-39	78,6	79,9	80,8	81,5	77,8	78,1	-0,5
- 40-49	76,8	79,6	79,7	79,8	77,0	78,9	0,1
- 50-59	61,6	60,4	60,3	61,0	59,5	61,3	-0,3
- 60-70	22,8	21,3	21,6	21,8	23,8	24,1	1,3
Рівень безробіття, у % до кількості економічно активного населення відповідної вікової групи							
Всє населення	7,2	6,8	6,4	6,4	8,8	8,1	0,9
в т.ч. за віковими групами, років:							
- 15-24	14,9	14,1	12,5	13,3	17,8	17,4	2,5
- 25-29	7,6	7,3	6,9	7,0	10,4	9,9	2,3
- 30-39	6,7	6,2	5,8	5,3	8,2	7,8	1,1
- 40-49	6,5	6,0	5,7	8,1	8,0	6,8	0,3
- 50-59	4,9	3,7	4,7	4,0	5,8	5,3	0,4
- 60-70	0,3	0,1	0,0	0,0	0,1	0,0	-0,3

Регіональні суб'єкти державного регулювання процесів зайнятості населення мають впливати на рівень безробіття в областях. Рівень зайнятості та безробіття в регіонах України має свою специфіку (рис. 1).

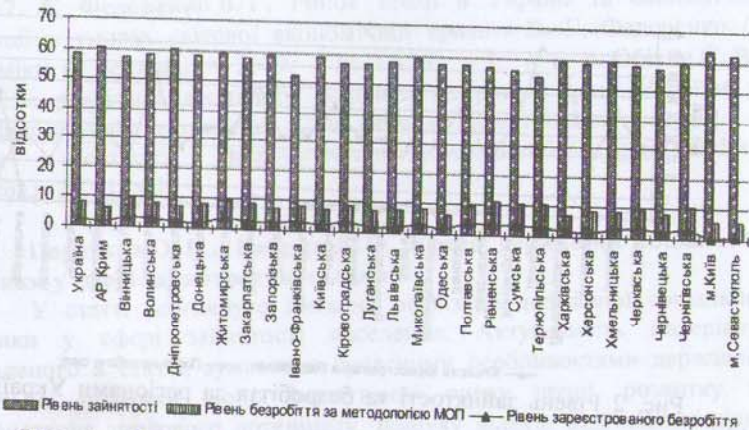

Рис. 1. Показники зайнятості та безробіття за регіонами України в 2010 р.

Високий рівень безробіття (понад 10 % економічно активного населення у віці 15–70 років) у 2010 р. виявлявся у Рівненській, Сумській, Тернопільській, Чернігівській, Вінницькій областях. В середньому за 2010 р. найвищим був рівень зареєстрованого безробіття у Полтавській (3,9 % економічно активного населення працездатного віку), Житомирській (3,7), Рівненській (3,5), Сумській і Черкаській (3,4) областях, а найнижчий (до 1 %) – у містах Києві та Севастополі.

Крім того, існує значна територіальна диспропорція попиту та пропозиції праці (рис. 2). Регіональна статистика свідчить, що в середньому по Україні станом на 01.01.2010 р. навантаження не зайнятих трудовою діяльністю громадян на одне вільне робоче місце, вакансію становило 8 осіб, то в Черкаській області – 91, Івано-Франківській – 81, Хмельницькій – 61, Вінницькій – 48, Кіровоградській – 31, Сумській області – 28 осіб, у той же час у місті Києві відчувається значний дефіцит робочої сили – 2 незайнятих трудовою діяльністю громадянина претендують на 10 вакантних місць [6].

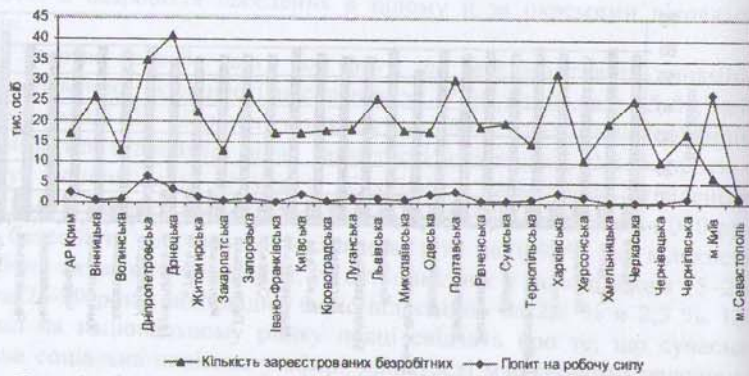

Рис. 2 Рівень зайнятості та безробіття за регіонами України у 2010 р.

На жаль, ця статистика тільки підтверджує факт, що ні центральні органи влади, ні регіональні не здатні ефективно використовувати механізми державної соціальної політики, регулювати соціальні відносини у суспільстві, впливати на соціально-економічні процеси в країні. Тому вирішення проблеми зайнятості в сучасній національній економічній моделі, яка багато років знаходиться в кризі, повинна бути наповнена новим більш повним змістом взаємовідносин людини та держави, людини та суспільства.

Література

1. Гаркавенко Н. Напрямки вдосконалення політики зайнятості населення у ринкових умовах /Н.Гаркавенко // Україна: аспекти праці. – 2008. – № 6. – С. 26–32.
2. Рябоволик Т. Ф. Генезис трансформації змісту категорії зайнятості в умовах розвитку сучасних ринкових відносин / Т. Ф. Рябоволик // Наук. пр. КНТУ. Економічні науки – 2010. – Вип. 17 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/Npkntu_e/2010_17/stat_17/21.pdf.
3. Міненко В. Л. Методологічні аспекти збалансування ринкових і державних механізмів регулювання ринку праці /В. Л. Міненко // Зайнятість та ринок праці. – 2010. – Вип. 23. – С. 3–18.
4. Пономарьова О. Реформування системи зайнятості в Україні для забезпечення конкурентних переваг національного ринку праці /О. Пономарьова, Т. Біденко // Україна: аспекти праці. – 2011. – № 2. –

С.11–17. 5. Федоренко В. Г. Ринок праці в Україні та економічні тенденції в умовах світової економічної кризи / В. Г. Федоренко // Економіка та держава. – 2009. – № 1 (73). – С. 4–5. 6. Обіход С. В. Механізм реалізації державної політики на ринку праці України у трансформаційній економіці /С. В. Обіход [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_gum/Vzhdu_econ/2011_2_2/18.pdf.

Перетьяка О. П., Петрик Д. О. Криза державної соціальної політики у сфері зайнятості населення

У статті розглянуто питання реалізації державної соціальної політики у сфері зайнятості населення. Актуальність матеріалу, викладеного в статті, зумовлена сучасними особливостями державної соціальної політики щодо формування ринку праці, розвитку та використання трудового потенціалу, пошуку шляхів підвищення рівня зайнятості в умовах економічної кризи. Подано характеристику національного ринку праці, проаналізовано регіональні показники зайнятості та безробіття.

Ключові слова: державна соціальна політика, ринок праці, зайнятість населення, державне управління.

Перетьяка О. П., Петрик Д. А. Кризис государственной социальной политики в сфере занятости населения

В статье рассмотрены вопросы реализации государственной социальной политики в сфере занятости населения. Актуальность материала, изложенного в статье, обусловлена современными особенностями государственной социальной политики по формированию рынка труда, развитию и использованию трудового потенциала, поиску путей повышения уровня занятости в условиях экономического кризиса. Дана характеристика национального рынка труда, проанализированы региональные показатели занятости и безработицы.

Ключевые слова: государственная социальная политика, рынок труда, занятость населения, государственное управление.

Peretyaka O. P., Petrik D. A. The crisis of the state social policy in the sphere of employment of population

The article deals with the implementation of state social policy into